

KAMU YÖNETİMİNDE KÜRESEL DEĞİŞİMLER VE YENİ SORUN ALANLARI

Fatih KIRIŞIK

Yrd.Doç.Dr. Dumlupınar Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü, fatihkrsk@gmail.com

ÖZET: Kamu yönetiminde çözüm bulunması gereken çeşitli sorunlar bulunmaktadır. Bu sorunlar aşırı merkeziyetçi yapılanma, büyük ve hantal devlet, dışa kapalı ve gizli yönetim ve halk katılımının olmadığı kamu yönetimi şeklinde sıralanabilir ve çoğaltılabilir. İşte bu sorunlara çözüm bulmak amacıyla bir arayışa gidilmiş ve bazı çözüm önerileri geliştirilmiştir. Bu çözüm önerilerinden bazıları; kamu yönetiminin küçültülmesi, devletin iktisadi hayattan özelleştirmeler yoluyla çekilmesi, yerel yönetimleri güçlendirme, sivil toplumun güçlendirilmesi, yönetimde şeffaflık, yönetime katılım, yönetişim (governance) ve iyi yönetim (good governance) olarak sayılabilir. İşte bu tür çözümler kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması amacıyla benimsenen ve küresel bir nitelik kazanmış çözümlerdir. Türkiye’de kamu yönetimindeki bu küresel değişimlerden etkilenmiş ve etkin, verimli bir kamu yönetimini gerçekleştirmek yolunda bu uygulamaları kamu yönetiminde uygulamaya çalışmaktadır. Ancak, kamu yönetiminde küresel değişimlerin yeni sorun alanları oluşturma potansiyeli taşıdığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kamu yönetiminde değişim, kamu yönetiminde yeniden yapılanma, devletin küçültülmesi, etkin ve verimli devlet.

GLOBAL CHANGES IN PUBLIC ADMINISTRATION AND NEW PROBLEM AREAS

ABSTRACT: There are several issues that should be addressed in public administration. These problems are over-centralized structure, large and cumbersome state, closed and secret governance and public administration in the form of public participation is not listed, and can be replicated. Here is a quest in order to find a solution to these problems, some solutions were chosen and developed. Some of the recommendations of this solution, reduction of public administration, through the privatization of state withdrawal from economic life, strengthening local governments, civil society, strengthening transparency in administration, management, participation, governance and good governance may be considered. Here are solutions to these kind of public administration to restructure the solutions adopted and became a global phenomenon. Affected by these global changes in Turkey's public administration and effective, efficient way to perform a public administration is working to implement these practices in public administration. However, global changes in public administration seem to have the potential of creating a new problem areas.

Keywords: Changes in public administration , public administration, restructuring, downsizing of the state , the state effectively and efficiently .

GİRİŞ

Dünyada son otuz yılı aşkın sürede hızlı bir değişim yaşanmaktadır. İktisadi, toplumsal, yönetsel ve kültürel alanlarda bu değişim açıkça gözlemlenmektedir. Bu değişim küreselleşme olarak ifade edilmektedir. Ortaya çıkan bu değişim kamu ya da özel bütün örgütleri etkilemekte ve değişime/yeniden yapılanmaya uyum sağlamaya zorlamaktadır. Kamu yönetimi alanında da dünyadaki bu değişimler etkili olmakta ve ülkeleri, kamu yönetiminin işleyişi ve kamu hizmetlerinin sunum yöntemleri konusunda sorgulamaya ve yeniden yapılandırmaya yönlendirmektedir.

Kamu yönetimi alanında dünyada yaşanan değişim ve gelişim, genel olarak kamu yönetiminin değişen dünyaya uyumunun sağlanması ve bir türlü çözüm bulunamayan kamu yönetiminin temel sorunlarına çözüm bulunması amacıyla yöneliktir. Bu kapsamda birçok ülkede kamu yönetimini yeniden düzenleme çalışmaları söz konusu olmuştur. Değişim durağanlıktan hareketliliğe, yapısal endişelere bağımlılıktan etkinlik ve verimlilik arayışlarına ve hukuksal geçerlilik endişelerinden yarar maliyet uzlaşılarının ortaya çıkarılmasına doğru bir yöneliş biçiminde ortaya çıkmaktadır (Yaşamış, 1997: 1). Dünyada meydana gelen değişim ve gelişmeler kamu yönetimi ile birlikte kamu hizmeti anlayışının da değişmesine yol açmıştır. Kamu hizmeti sunulan bazı alanlardaki hizmetlerden devletin çekilmesi ve kamu hizmeti olarak kabul edilmeyen bazı alanlarda ise devletin kamu hizmeti sunmaya başlaması, kamu yönetimi alanında önemli değişimler olduğunun delili olarak kabul edilebilir (Aykaç, 2001: 123).

Dünyada kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması düşüncesi ile merkez yönetiminin küçültülerek temel hizmetlerde daha etkili, daha verimli ve daha rasyonel hale getirilmesi, yerel yönetimlerin merkez yönetiminden devraldığı birçok yetki, görev ve gelir kaynakları ile güçlendirilmesi ve devletin iktisadi hayattan özelleştirmeler ile çekilmesi istenmektedir. Kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması çalışmaları ile merkez yönetimin birçok yetki, görev, gelir kaynağı ve iktisadi hizmet sunduğu alanlar özel teşebbüse ve yerel yönetimlere devredilmektedir. Özel teşebbüsün özelleştirmeler ve devletin hizmet yürüttüğü bazı alanlardan çekilmesi ile açıkça güçlendiği ve geliştiği görülmektedir. Yerel yönetimlerin güçlendirilmesinde ise Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve yerellik ilkesine dayanılmaktadır. Kamu hizmetlerinin halka en yakın kuruluşlar tarafından görülmesinin hizmete uzak yönetim birimine nazaran birçok açıdan yararlı olduğu ifade edilmiş ve yerel hizmetler yönünden yerel yönetimlerin halka en yakın kuruluşlar olduğundan bahisle yerel hizmetlerin yerel yönetimler tarafından görülmesi benimsenmiştir. Bunların yanında kamu yönetiminin iç işleyişinin halkın katılımına ve kamuoyunun bilgi edinmesine izin verecek şekilde demokratikleştirilmesi de kamu yönetimindeki değişimlerin bir başka yüzünü oluşturmaktadır.

Kamu yönetiminin değişiminin yönünü belirleyen çeşitli kavramların yanında, kamu yönetiminin değişimine yönelik farklı yaklaşımların da bulunduğu görülmektedir. Bu yaklaşımlar kendi içerisinde sınıflandırıldığında, kamu yönetiminin değişimine belli gerekçelerle karşı çıkan yaklaşım ile kamu yönetiminde değişimi gerekli/zorunlu gören yaklaşım temel iki ayrımı oluşturmaktadır. Bununla birlikte kamu yönetiminde değişimi gerekli/zorunlu gören yaklaşımlar da genel olarak değerlendirildiğinde ikiye ayrılabilir.

Kamu yönetiminin değişimine belli gerekçelerle karşı çıkan yaklaşım, değişime zorlayıcı dışsal zorunluluklar açısından konuyu değerlendirmektedir. Bu bağlamda, genel olarak devlet yapılanmasında özel olarak kamu yönetiminde öngörülen değişimler, küresel sermayenin önündeki iktisadi ve politik engellerin kaldırılmasına yönelik bir zorlama olarak değerlendirilmektedir. Bu zorlama karşısında kamu yönetiminin temel değerlerinin korunması önerilmektedir.

286

Kamu yönetiminde değişimi gerekli/zorunlu gören yaklaşımın ise, farklı iki yaklaşımı içerisinde barındırdığı görülmektedir. Birinci yaklaşımda, kamu yönetiminin işletme gibi yönetilmesinin savunulduğu görülmektedir. Bu yaklaşım devletin rolünü tamamen değiştiren bir bakış açısına sahiptir. Devletin işletme gibi yönetilmesini savunan yaklaşım, işletme yönetim bilimi alanında kullanılan kavram, ilke ve yöntemlerin kamu yönetimi alanında da kullanılması gerektiğini savunmuştur. Hatta bu kapsamda, zamanla kamu yönetimi ve işletme yönetiminin yönetim bilimi çatısı altında bütünleşmesi öngörülmüştür. Yönetim bilimi çatısı altında bütünleşme durumunda, kamu yönetiminin kavram, ilke ve yöntemlerinin büyük ölçüde ortadan kalktığı ve bunların yerini işletme yönetimi alanındaki kavram, ilke ve yöntemlerin aldığı değerlendirilmektedir. Kamu yönetiminin işletme gibi yönetilmesine yönelik yaklaşımların, kamu yönetiminin bütün sorunlarını ortadan kaldırmadığı gibi yeni sorun alanları da ortaya çıkardığı/çıkarcacağı değerlendirilmektedir. İkinci yaklaşımda ise, kamu yönetiminin kamu hizmeti sunması temelinden hareketle kamu yönetimine özgü yeni bir yapılanma öngörülmektedir (Parlak ve Sobacı, 2005: 210). Bu ikinci yaklaşım, işletme yönetiminde kullanılan yöntemlerin kamu yönetimine uyarlanması olarak kendini göstermektedir. Ancak bu uyarılmanın oldukça zor olduğu uygulamada görülmüştür. Bu bağlamda kamu yönetiminde uyarılma çabaları ve sonucunda başarının kısmi ya da yetersiz kalması yeni sorun alanları ortaya çıkarmaktadır.

Makalede kamu yönetiminin kronik sorunları belirlenerek değişimin gerekliliği sorgulanacak, kamu yönetimi alanında küresel değişimler ve bu değişimlerin ortaya çıkardığı/çıkarcacağı olası yeni sorun alanları tespit edilmeye çalışılacaktır.

KAMU YÖNETİMİNİN KRONİK SORUNLARI

Kamu yönetiminde ortaya çıkan değişim hareketlerinin temelinde, dünyanın geçirdiği değişimin yanında bu alanda ortaya çıkan önemli sorunlar da büyük rol oynamaktadır. Kamu yönetiminin sorunlarını örgütsel sorunlar ve işlemsel sorunlar olmak üzere ikiye ayırabiliriz. Kamu yönetiminin örgütsel sorunları merkezîyetçilik, örgütsel büyüme, yönetimde dışa kapalılık ve gizlilik, yönetimde tutuculuk olarak sayılabilir. Kamu yönetiminin işlemsel sorunları ise; kuralcılık ve sorumluluktan kaçma, yönetimde siyasallaşma, ayırmacılık, rüşvet ve yolsuzluk ve araçlar yoluyla işlemleri yürütme olarak sayılmaktadır (Eryılmaz, 2003: 234-239).

Kamu yönetiminde en önemli sorunlardan biri olarak merkeziyetçilik görülmektedir. Kamu yönetiminde yönetim birimlerini merkeziyetçilikten uzak şekilde yapılandırma, alt birimlerin kendi başlarına karar verebilmelerini ve kararlarının sorumluluğunu taşımalarını sağlamak modern yönetimin temel ilkeleridir (Toprak, 2000: 46). Bütün kararların merkezden yönetildiği ve alt birimlere görevlerin dağıtılmadığı bir yönetim düzeninde merkez yönetimin ağır görev ve sorumluluk yükü altında hizmetin gereklerine uygun ve yerinde karar veremeyeceği açıktır.

Türk kamu yönetiminde, güçlü merkeziyetçi yapılanmadan çıkarılan yerel yönetim kanunlarıyla ve bu kanunlarda yerleşmeye dönük değişikliklerle sınırlı ölçüde uzaklaşıldığı görülmektedir. Bu kapsamda yapılan yasal değişikliklerle merkezi yönetimlerden yerel yönetimlere sınırlı ölçüde yetki, görev ve kaynak devri yapılmıştır.

Kamu yönetiminin önemli sorunlarından biri de dışa kapalılık ve gizlilik. Dışa kapalılık, yönetimin hizmet verdiği vatandaşlara karşı duyarsız davranmasıdır. Gizlilik ise yönetimdeki bilgi, belge ve diğer idari tasarrufların açıklanmamasıdır. Gizlilik ile örgütün kendi iç çevresine olduğu kadar, dış çevredeki kişi ve kuruluşlara karşı izlediği politika anlaşılabilir. Dışa kapalılık ve gizlilik birbirleriyle bağlantılı kavramlardır. Dışa kapalı bir yönetim aynı zamanda gizliliği de faaliyet alanlarına göre genişletmekte ve bu hareket tarzı yönetimin halkla olan ilişkilerini olumsuz etkilemektedir (Toprak, 2000: 47). Kamuoyunun, yönetimin işlem ve eylemlerinden ve bu işlem ve eylemlerin gerekçelerinden haberdar olmaması, vatandaşların yönetimin tasarruflarını eleştirmesini, beğenmediği tasarrufların kaldırılması için çaba göstermesini diğer bir ifade ile yönetime katılmasını engellemiş olmaktadır. Yönetimde dışa kapalılık ve gizlilik aynı zamanda, yönetimin kamuoyu tarafından denetlenmesini de ortadan kaldırmış olacaktır. Böyle bir kamu yönetimi yapılanmasında rüşvet, yolsuzluk, adam kayırma, performans düşüklüğü gibi olumsuzluklar yoğun bir şekilde ortaya çıkacaktır.

Kamu yönetiminin hiyerarşik yapısında denetim ve gözetim hakimdir. Karar vericiler ile vatandaşlar arasındaki ilişkiler kopuk ve mesafe fazladır. Vatandaşlar yönetimin eylem ve işlemleri konusunda yakınmalarını ancak, hiyerarşinin alt kademelerindeki memurlara iletebilirler. Bu memurlar da doyurucu açıklamalar yapamazlar (Mengi, 1997: 505). Kamu örgütleri karar verirken ve uygularken ilgiliyi/vatandaş/toplum bilgilendirmez ve böylece karara katılma olanağı tanımaz. Bu durum toplum karşısında kamu örgütlerini zor durumda bırakabilir. Çünkü çoğu zaman kamu hizmetlerinin başarısı, toplumun destek ve katkısı ile gerçekleşmektedir. Ancak, buna rağmen bürokratların kararlarına halkı ortak etme niyetleri yoktur.

Türk kamu yönetiminde bilgi edinme hakkı, kamu denetçiliği, e-devletin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, yönetimin bilgi talebi olmaksızın kamuoyunu bilgilendirmesine yönelik aktif açıklık ile ilgili sınırlı düzenlemelerle yönetimde dışa kapalılık ve gizlilik sorununun aşılmasına çalışılmaktadır. Ancak, kamu yönetiminde dışa kapalılık ve gizliliği sürdürmeye yönelik yönetsel kültür devam etmektedir. Bu yönetsel kültürün devamında yönetimde şeffaflığın unsurlarından sadece bilgi edinme hakkının yasal olarak kabul edilmiş olması da etkili olmaktadır. Bu sorunun aşılması amacıyla yönetimde şeffaflığın diğer unsurları olan genel idari usul, aktif açıklık, yönetimin karar verme toplantılarının halka açık olması unsurlarının da hayata geçirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Kamu hizmetlerini yürütmekle görevli kamu örgütleri, zamanla gereksiz ve amacı aşan bir örgütsel büyüklüğe ulaşmaktadır. Kamu örgütünün büyüklüğü, örgütün kamu hizmetinin daha iyi yürütülmesine odaklanmasına engel olmaktadır (ÖİK Raporu, 2000: 3). Devasalaşmış kamu örgütlerinde, kamu hizmetinin yürütülme aşamaları artırılmakta ve her bir kamu görevlisine bir iş yaratılmaktadır. Bu hantal yapı, kamu hizmetinin kalitesini iyileştirmekten daha çok kendi varlığını korumak, sürdürmek ve geliştirmek için uğraşmaktadır (Eryılmaz, 2003: 187). Kamu örgütlerinin dışarıdan görünümü böyle olmakla birlikte, öte yandan kamu yönetiminin iç işleyişine ilişkin kurallar da sistemin işleyişini yavaşlatmaktadır.

Kamu yönetiminde bürokratik kurallar, çalışanın yetki kullanamaması nedeniyle üst düzey yetkililere kadar karar evrakların çıkması, her şeyin evrak üzerinde ve evrakların da hiyerarşik sıranın neredeyse tamamını dolaşması kamu yönetiminde ağır işleyen ve aşırı kırtasiyecilik bir yapılanmaya yol açmıştır.

Kamu yönetiminin örgütlenme ilkesini bürokrasi oluşturur. Klasik bürokratik düzende katı bir hiyerarşik yapı, kesin bir yetki ve görev paylaşımı, kurallarla bağlanmışlık ve itaatkar memurluk anlayışı söz konusudur. Merkezi hiyerarşik yapı nedeniyle çalışanın bireysel sorumluluğu ve kendi kararıyla yetki kullanması en aza indirilmiştir (Mengi, 1997: 505). Geleneksel kamu yönetimi modelinde bürokratik örgütlenme, sabit uygulama prosedürlerini

benimser. Ancak, bu benimseyişin sonunda yapılan işlerin sonuçlarının başarısı belirli kural ve yöntemleri sürdürmekten daha az önemli olabilir. Kamu örgütünün amacını gerçekleştirmenin yerine çabaların odağı kuralların kendisi olabilir. Yani örgütlenme; örgütün amaçlarını gerçekleştirmeye değil, örgütte benimsenmiş kural, şekil ve usulleri uygulamaya odaklanmıştır (Ağbal, 2000: 201; Ökmen, 2009: 158). Kamu yönetiminin klasik yapılanmasında ki bu bürokratik ve şekilci yapının kuralları, kamu hizmetlerinin genel amacı olan kamu yararının önüne geçmiştir. Kamu yararının sağlanmasını geciktirse de, engellese de, kamu yararının istenilen düzeyde oluşmasını önlese de veya imkansız hale gelmesine yol açsa da bürokratik kurallar kamu yönetiminde esas kabul edilmektedir.

Bürokratik örgütlenmelerde görev ve sorumlulukların ayrıntılı olarak belirlenmesi (Ökmen, 2009: 158), bu kurumların karar vericilerinin kuralları oluşturan kelimelerin anlamlarından çok lafzına önem vermelerine yol açmıştır. Buna bağlı olarak memurlar ve birimler arasında aşırı yazışma ve ağırlıklı dosyalama yönüyle kırtasiyecilik uygulamaları, memurların sorumluluktan kaçmak için başvurdukları davranışlardır (Arıcı ve Kul, 2001: 610).

KAMU YÖNETİMİNDE DEĞİŞİM GEREKLİ Mİ?

1980’li yıllardan itibaren dünyada kapsamlı ve büyük değişikliklerin gerçekleştiği görülmektedir. Refah devleti anlayışından küçük ve etkin devlet anlayışına geçilmesi, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçilmesi, moderniteden postmoderniteye yönelmesi, küreselleşmeyle birlikte iktisadi, sosyal, siyasal ve kültürel değerlerin ve bu değerler çerçevesinde ortaya çıkmış birikimlerin ulusal sınırları aşması ve dünyaya yayılması (Özer, 2008: 27), bilgi-iletişim teknolojilerinde meydana gelen büyük gelişmeler, özel sektör yöntem ve uygulamalarının kamu yönetiminde uygulanması, ülkeler arasındaki rekabetin artması ve devlete ait iktisadi kuruluşların bu rekabet karşısında yetersiz kalmaları, piyasanın, bireyin öneminin artması gibi pek çok değişikliğin dünyada yaygın bir hal aldığı görülmektedir.

288

Yönetim dinamik bir süreçtir. Bu nedenle sürekli değişmek ve gelişmek zorundadır. Yönetimin çevresindeki değişiklikler, kamu örgütlerinin amaçlarının değişmesi, teknolojik gelişmeler, yönetimde kullanılan araç-gereç ve diğer kaynakların değişmesi de yönetimin geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır (ÖİK Raporu, 2000: 6).

Dünyadaki gelişmelere uyum sağlamak, kamu hizmetlerinin kalitesine ilişkin yeni talepler ve devlet toplum ilişkilerinde hizmet arz ve sunumunun daha etkin ve verimli kılınması için kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Kamu yönetiminde yeniden yapılanma gerekçeleri olarak merkeziyetçilik, örgütsel büyüme, yönetimde gizlilik ve dışa kapalılık, kuralcılık ve sorumluluktan kaçma, yolsuzluk, güdüleme yetersizliği, uyumlu hareket etme eksikliği gibi birçok sebep sayılabilir (Bilgin, 2002: 33-34). Bu sorunların varlığı, kamu yönetiminin etkin ve verimli çalışmasını dolayısıyla kamu yararının gereği gibi gerçekleştirilmesini engellemektedir. Kamu yönetimindeki bu işlevsel sorunların da giderilmesi gereklidir. Kamu yönetiminin mevcut yapısından kaynaklanan sorunların çözülebilmesi için yine kamu yönetiminin mevcut yapısında var olan denetim ve çözüm mekanizmaları kullanılmasına rağmen bu sorunların çözülemediği görülmektedir.

Kamu yönetiminin mevcut yapısı içerisinde bir türlü çözülemeyen sorun alanları olduğu görülmektedir. Ayrıca, kamu yönetiminin içerisinde yer aldığı ve kamu hizmetlerini yürüttüğü çevrenin büyük değişim gösterdiği görülmektedir. Bu nedenler, geleneksel kamu yönetimi anlayışının yeni dönemde beklenen başarıyı gösteremeyeceğini işaret etmektedir. Bu bağlamda, kamu yönetimi düşüncesi de yeni şartlara uygun bir yapılanma göstermek ve kendini değişen şartlara uyumlu şekilde yenilemek zorundadır.

Kamu yönetiminde değişiklik yapılması bir gerekliliktir. Türkiye’de de bu gerekliliğin devlet yönetiminde benimsenerek uygulanmasına geçilmesi şarttır. Türkiye’de çok hızlı bir iktisadi, toplumsal ve siyasal değişim yaşanmaktadır. Ancak, aynı değişim sürecinin kurumsal, örgütsel ve yönetsel düzeyde gerçekleşmesi gereklidir (Aykaç, 1999: 9). Türkiye’de kamu yönetimi sisteminde reform ve değişim gereği neredeyse son altmış yıla damgasını vuran önemli bir gündem maddesidir. Kamu yönetiminde değişime yönelik çeşitli isimler altında çalışmalar yapılmış ve raporlar hazırlanmıştır (Balci, 2005: 30). Ancak, bütün bu raporlara rağmen kamu yönetiminde değişim süreci bir türlü gerçekleşmemiş ve bitmeyen bir senfoni (Tutum, 1994: 119) olarak nitelendirilmiştir. Türkiye’de kamu yönetiminde değişim süreci ancak 2004 yılında kapsamlı bir şekilde başlayabilmiştir. Türkiye’de kamu yönetimi alanında yapılan değişikliklerin uygulamadan elde edilen sonuçların değerlendirilmesiyle yeni düzeltme değişikliklerine yol açtığı bir süreç yaşanmaktadır. Bu değişim süreci de oldukça eleştirilmekte ve eleştiriler

yeni değişikliklere zemin oluşturmaktadır. Bu bağlamda sürekli bir değişim, dönüşüm ve düzeltme süreci yaşanmaktadır. Değişimin süreklilik kazanması da eleştiri konusu olmaktadır. Ancak, dünyada yaşanan değişimin sona ermediği ve devam eden bir süreç olduğu görülmektedir. Oldukça köklü bir kamu yönetimi yapısına sahip olan Fransa bile 1980'lerden bu yana sürekli reformlarla yönetsel yapısını yenilemektedir. Avrupa Birliği de üye ülkelerin kamu yönetimi yapılarını değiştirmek ve uyumlu hale getirmek için sürekli bir çaba içerisinde. Bu örnekler kamu yönetiminde değişimin gerekliliğini ve sürekliliğinin önemini göstermektedir.

KAMU YÖNETİMİNDE KÜRESEL DEĞİŞİMLER VE YENİ SORUN ALANLARI

Kamu yönetiminde değişim ve yeni arayışlar çerçevesinde yapılmakta olan kamu yönetiminde yeniden yapılanma çalışmaları dünyanın en gelişmiş ülkelerinden en geri kalmış ülkelere kadar geniş bir alanda etkili olmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde yönetimin geliştirilmesi ve iyileştirilmesi kapsamında çalışma yapılırken Vietnam'dan Gana'ya, Brezilya'dan Meksika'ya, Portekiz'den Lübnan, Ürdün, Etiyopya, Yeni Zelanda, Hırvatistan ve Sierra Leone'ye kadar pek çok ülkede aynı amaç ve hedefleri benimseyen çalışmalar yapılmaktadır (Yaşamış, 1997: 1-2). Doğuda kamu yönetimi alanındaki değişimlerin genel görüntüsü kendi iç şartlarının ve ortaya çıkan önkoşullarının etkisi ile değil de Batıda bu yöndeki gelişmelerden etkilenme şeklindedir.

Kamu yönetiminde gelişen küresel eğilimler, yönetimde önemli bir değişikliğe yönelmektedir. Devletin küçültülmesi ve etkinleştirilmesi, merkeziyetçilikten uzaklaşma, şeffaf ve dürüst yönetim, yönetime katılımın sağlanması, kamuda karar verme süreçlerinde çok aktörlülüğe geçiş, siyaset ve yönetim dengesinin yeniden kurulması, işletme yönetim tekniklerinin kamu yönetiminde uygulanması, sivil toplum kuruluşlarının güçlendirilmesi ve bazı kamu hizmetlerinin sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülmesi temeline kamu yönetimi yeniden yapılanmaktadır (Tutum, 1994: 28-32). Kamu yönetiminde küresel değişimler, bu değişim ilkeleri kapsamında incelenmelidir.

Devletin küçültülmesi özellikle kamu yönetimi açısından sonuç doğurmaktadır. Kamu yönetiminin küçültülmesi kavramı iyi işlemeyen, pahalı kamu hizmeti sunan, hantal ve yozlaşmış olan kamu yönetiminin iyi işleyen, etkili ve verimli olan, daha hızlı ve daha ucuz kamu hizmeti sunan hale getirilmesini kastetmek amacıyla kullanılmaktadır (Aykaç, 2002: 15). Kamu yönetiminin küçültülmesinin devlet ölçütünde iki boyutu vardır. Bunlardan biri, devletin iktisadi hayattan çekilmesi ve elindeki iktisadi nitelikli pek çok kuruluşu özel sektöre devretmesidir. Diğer ise merkezi yönetimin sahip olduğu pek çok görev, yetki ve kaynağın yerel yönetimlere devredilmesidir. Uluslararası alan düşünülecek olduğunda üçüncü boyut olarak uluslararası örgütlere yetki devri de ortaya çıkmaktadır (Toprak, 1995: 44).

Büyüyen devlete ve bürokrasiye karşı tüm ülkelerde bir muhalefet söz konusudur. Günümüzde devletin küçültülmesi ve özelleştirme olarak ifade edilen bu akımlar kamu yönetimini şekillendirmektedir. Büyüyen devletin olumsuzlukları, özelleştirme noktasında kamuoyunun istekli olmasına neden olmaktadır. Devletin üretici, yapıcı rolden piyasaları düzenleyici role geçmesi ve yürüttüğü kamu hizmetlerinde daha etkin hale getirilmesi yolunda düzenlemeler yapılmaktadır (Hasanoğlu, 2002: 181).

Kamu yönetiminin küçültülmesinde özelleştirme önemli bir rol oynamaktadır. Özelleştirme yalnızca Kamu İktisadi Teşebbüsleri'nin (KİT) özel sektöre devredilmesi demek değildir. Kamu hizmetlerinin fiyatlandırılmasından, kurumsal serbestleşmeye kadar geniş bir alanı kapsamaktadır. Özelleştirmenin iktisadi gerekçesi olarak serbest piyasa şartlarında özel işletmelerin, devlet işletmelerinden daha etkin ve verimli çalıştığı ifade edilmektedir (Demirbaş ve Türkoğlu, 2002: 242-243). Kamu yönetimi özelleştirme yoluyla bir yandan küçültülürken öbür yandan da devletin etkinleştirilmesi hedeflenmektedir.

Devletin yüklendiği görevlere bakıldığında bu görevlerin sayısının çokluğu ve farklı alanlara ait olması nedeniyle gereği gibi yapılabilmesinin çok zor olduğu görülmektedir. Devlet, neredeyse ülkenin bütün hizmetlerinden sorumludur. Bu yapılanma kamu yönetiminde etkinliği azaltan önemli bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Bunun giderilmesi devletin asli ve zorunlu görevlerine dönmesi özel sektörün ve sivil toplum kuruluşlarının güçlenmesini hem de devletin faaliyetlerinde etkinleşmesini sağlayacaktır.

Devletin ve dolayısıyla kamu yönetiminin küçültülmesinin de devletin düzenleyici ve denetleyici rolünün önemini artıracığı görülmektedir. Devletin piyasayı düzenleme ve denetleme rolünde ortaya çıkabilecek eksiklikler ya da

sorunlar, en yüksek karı elde etme amacıyla olan özel sektör kuruluşlarının, vatandaşların aleyhine serbestçe hareket edebilmesi riskini/potansiyelini taşımaktadır.

Kamu yönetiminin küçültülerek, kamu hizmetlerinin özel sektöre özelleştirme yoluyla devri sonucunda kamu yönetimine düzenleyici ve denetleyici bir rol yüklenmektedir. Bu düzenleme ve denetleme görevinin ise, üst kurullar (düzenleyici ve denetleyici kurullar/bağımsız idari otoriteler) olarak adlandırılan kurumlar tarafından yürütülmesi teşvik edilmektedir. Bu üst kurulların atanmış bürokratlardan oluşması ve ülkeyi yönetmek üzere halk tarafından seçilmiş hükümet yetkilileriyle/bakanlıklarla aralarında hiyerarşi ve idari vesayet bağı bulunmaması yeni bir sorun alanı ortaya çıkarmaktadır. Yetkili olduğu alanda düzenleme ve denetleme yetkisine sahip üst kurul görevini gereği gibi yerine getiremediğinde demokratik yollardan halkın hesap sorabilme olanaklarından yoksun olduğu (Güler, 2003: 5-6) görülmektedir. Bu nedenle üst kurullar demokrasi, seçim, temsil ve hesap verebilirlik açısından yeni bir sorun alanına işaret etmektedir.

Dünyada kamu yönetiminde önemli bir değişim de merkeziyetçilikten uzaklaşma şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu değişimin temelinde bir yandan kamu yönetimini verimli ve etkin hale getirme diğer yandan kamu hizmetini halka yakınlaştırma ve demokratik yönetime ulaşma amacı gösterilebilir (Tutum, 1994: 31). Merkeziyetçi bir kamu yönetiminde merkez yönetiminin yerel hizmetlere uzaklığı ve yerel sorunları iyi bilmemesi nedeniyle yapacağı hizmetlerde verimli ve etkin olması zordur. Aynı zamanda yerel hizmetlerin görülmesinde yerel halkta yönetime katılmak istemektedir. Merkeziyetçi bir yönetim yapılanmasında halkın yönetimin işlem ve eylemlerine katılması neredeyse mümkün değildir. Halka yakın hizmet anlayışı ile halkın da yönetime katılacağı ve demokratik kamu yönetimi yapılanmasının bu şekilde gerçekleşeceği düşünülmektedir.

290

Merkeziyetçilikten uzaklaşma ve yerelleşme beş boyutta kendisini göstermektedir. Bu amaçla merkezi yönetimden yerel yönetimlere, bölgesel yönetimlere, taşra teşkilatlarına, özel sektöre ve sivil toplum kuruluşlarına yetki, görev ve kaynak devirleri yapılmaktadır. Dünyada geniş bir alanda küreselleşme, yerelleşme, bölgeselleşme, özelleştirme yönlü bir yapılanma yaşanmaktadır. Bu yeni yapılanmanın temelinde merkeziyetçilikten uzaklaşma bulunmaktadır.

Kamu yönetimi değişim ile kamu örgütlerinin kendi içerisinde de merkeziyetçi anlayıştan uzak yapılandırılması istenmektedir. Bu yapılanmada kamu görevlilerinin kendi başlarına karar verme ve kararlara ait sorumluluğu taşımaları gerektiği ifade edilmekte ve yönetim sistemi bu şekilde yapılandırılmaya çalışılmaktadır (Reichard'dan aktaran Mengi, 1997: 508). Personel güçlendirme (empowerment) olarak adlandırılan bu sistemde, kamu örgütlerinde yetki merkeziliğinin engellenmesi, yetkilerin üst düzey yönetici/yöneticilerde toplanması yerine, yetki ve sorumluluk verilerek karar verme ve uygulama yetkisi ile güçlendirilen kamu görevlilerinin kamu hizmetlerinin yürütülmesinde daha etkin rol alması hedeflenmektedir.

Merkeziyetçilikten uzaklaşma ile yerelleşme ve bölgeselleşmenin önemi artmaktadır. Yerelleşme ve bölgeselleşme küresel gelişmelerle birlikte değerlendirildiğinde, ülkede bölünme potansiyeli taşınması veya merkezin zayıflaması ile küresel dalgalanmaların yıkıcı sonuçlarından korunulamaması ya da küresel güçlerin etkinliğinin vatandaşlar aleyhine artması gibi yeni sorun alanları yaratma potansiyeli taşımaktadır.

Kamu yönetiminde değişimin önemli boyutlarından biri de şeffaf yönetim anlayışına geçilmesidir. Geleneksel kamu yönetimi anlayışının önemli özelliklerinden biri yönetsel gizliliktir. Kamu görevlileri önemli bir örgütsel kültür unsuru olarak gerekli gereksiz her şeyi gizleme eğilimi içerisindeydiler. Bu gizlilik kültürü, yönetimin elindeki gerekli bilgilere ulaşamadıkları için vatandaşların pek çok haklarını kaybetmelerine neden olmaktadır. Kamu yönetimindeki değişimle birlikte gizlilik kültüründen şeffaf yönetim anlayışına geçilmesi hedeflenmiştir. Şeffaf yönetim anlayışında, hizmet sunulan vatandaşlara, yapılan hizmetler, hedefler ve performans konusunda sürekli ve doğru bilgiler verilmesi gereklidir. Bu durum vatandaşa hizmet sunan birimleri karşılaştırma olanağı verir. Kamu hizmetine ait bilgiler ve iş görme yöntemleri bütün herkesin bilgi edinmesine açık olmalıdır. Bu şeffaflık anlayışı içinde vatandaşlar, hizmetin görülmesinden kimin sorumlu olduğunu ve kamu hizmetinin ihtiyaçları karşılayıp karşılamadığını değerlendirebilmektedirler (Öztürk ve Coşkun, 2000: 154-155).

Şeffaf ve dürüst yönetim bir sorun alanı olarak yolsuzluk tutum ve davranışlarının evrensel düzeyde artmasından kaynaklanmıştır (Şaylan, 2000: 4). Şeffaflığın tersi olarak ortaya çıkan gizliliğin kendisiyle beraber hukuka aykırı, keyfi işlem ve eylemler ya da yolsuzluklar şeklinde ortaya çıktığı görülmektedir. Dolayısıyla ışık tutulan alanda,

herkesin gözü önünde suç işlemek nasıl çok zor ise yönetimde de şeffaflığın istisnası olan konular hariç, şeffaf yönetim gerçekleştirilmeli ve kamu yönetimi karanlık gizli bir faaliyet olmaktan çıkarılmalı (Özay, 2002) şeklinde düşünceler küreselleşmiştir. Şeffaf yönetimin olduğu yerde dürüst yönetimin ortaya çıkacağı düşüncesine dayanılarak bu iki yönetim anlayışı kamu yönetiminin yeniden yapılandırılmasında benimsenen anlayışlar olmuştur.

Kamu yönetimine katılımın artırılması konusu da küresel nitelik kazanmış önemli değişim ilkelerinden biridir. Kamu hizmetlerine halkın katılımı beş temel konuda etkili sonuçlar alınmasına katkı sağlamaktadır. Bunlar; iletişim, danışma, halkla birlikte hizmet sunma, bazı konularda halka yetki verme ve hizmetlerin kalitesinin hizmetlerden yararlananlar tarafından denetlenmesi olarak ifade edilebilir (Christoffersen'den aktaran Öztürk ve Coşkun, 2000: 155). Özellikle kamu hizmetleri standartlarının belirlenmesinde uzmanların görüşlerinin yanında kamu hizmetlerinden yararlananların görüşlerine başvurulması, demokratik ve çağdaş yönetim anlayışı açısından son derece önemlidir (Öztürk ve Coşkun, 2000: 155-156). Müşteri-hemşehri-hizmetten yararlanan ihtiyaçlarının ve kamu hizmetleri hakkındaki düşüncelerinin öğrenilmesi ve hizmetlerin buna uygun yapılması, kamu hizmetlerinin gelişmesinin ve yenilenmesinin yolunu açacak ve kamu yönetiminde halktan ve hizmetten yararlananlardan kopuk hizmet anlayışından, halka duyarlı bir yönetim anlayışı ortaya çıkacaktır. Bu ise halkın yönetime, eleştiri, öneri ve düşüncelerinin hayata geçirilmesi yoluyla katılımı olarak ortaya çıkmaktadır.

Halkın yönetime katılımı, kamu yönetiminin yeniden yapılandırılmasında en önemli fikir temellerinden birini oluşturmuştur. Kamu yönetiminde ortaya çıkan pek çok sorunun temeli olarak kamu yararını sağlamak, vatandaşlarına daha iyi bir hayat sunmak için kurulmuş devletin, kamu yararını vatandaşlarının yönetime katılımı olmaksızın gerçekleştiremeyeceği düşüncesine dayanmaktadır.

Yönetime katılmanın bir diğer boyutu ise kamu yönetimi birimlerinde çalışanların yönetimin kararlarında görüş ve düşüncelerinden yararlanılmasıdır. Kamu yönetimi yapılanmasında önemli bir değişim olarak sadece üst yöneticilerin değil her birimde çalışanlarında yönetime katılmasının sağlanmasıdır. Yönetimde çalışan doğrudan ilişkileri sebebiyle eksik ve aksayan yönleri üst yönetim kademelerinden daha iyi bilebilir. Aksaklık ve eksikliklerin giderilmesi konusunda çalışanın katılımıyla daha isabetli kararlar alınabilir. Alınan kararın uygulayıcıları, uygulama sırasında ortaya çıkabilecek aksaklıkları tahmin edebilirler ve karar aşamasında sorunlar büyük ölçüde ortaya çıkmadan çözülebilir (Kavruk, 1992: 397). Yönetim içinde yönetime katılmanın gerçekleştirilmesi, alt düzey çalışanın görüşlerinden yararlanılarak gerçekleştirildiği için uygulama aşamasında çalışan, kararın uygulanmasına daha istekli olacaktır. Bu ise kamu yönetiminde hızlı, verimli ve kaliteli bir şekilde hizmetin yürütülmesini sağlayacaktır.

Yönetime katılma olarak ifade edilen ilke zamanla yeni bir boyut kazanarak katılımdan, çok aktörlü yönetim anlayışı olan yönetişim (governance) anlayışına doğru bir değişim göstermiştir. Yönetime katılmada, halkın yönetsel karar verme süreçlerinde yer alması, etkili olması ve bunun yöntemleri üzerine çalışılmıştır. Ancak, yönetişim anlayışında sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve etkili diğer aktörler yönetsel karar verme sürecini etkileyen değil doğrudan yönetsel karar verme sürecinin birer üyesi olarak yer almaktadır. Önceleri yönetime katılma küresel nitelik kazanmış önemli bir ilke iken yönetişim kavramının ortaya çıkmasıyla birlikte yönetişimin kamu yönetiminin değişiminde küresel bir nitelik kazandığı görülmektedir.

Yönetime katılma, demokratik sistemde halkın iradesinin sürekli dikkate alınması açısından önem taşımaktadır. Ancak, yönetişim konusunda aynı şeyleri söylemek biraz zordur. Çünkü yönetişim ile yönetimin çok aktörlü bir karar verme sürecine girmesi önerilmektedir. Çok aktörlü yönetimde, halkın oylarıyla seçilmiş temsilcilerin yönetsel karar verme sürecindeki etkinliğinin azalması söz konusu olmaktadır. Bu durumda seçimlerin, demokratik temsilin ve siyasal sistemin bütünüyle anlamını yitirdiği, hesap verme sorumluluğunun belirsizleştiği bir yönetsel sistem ortaya çıkmaktadır (Güler, 2003: 6). Bu durum kamu yönetiminde bir değişim kavramı olarak yönetişimin ortaya çıkardığı önemli bir sorun alanı olarak değerlendirilebilir.

Yönetişim kavramının bir diğer boyutu ise yönetsel karar verme sürecinde yer alan aktörlerden biri olarak özel sektör temsilcisi ya da temsilcilerinin durumu tartışmalıdır (Güler, 2003: 6). Küresel şirketlerin temsilcilerinin yönetsel karar verme süreçlerinde etkin bir aktör olarak yer alması durumunda sadece şirketin iktisadi çıkarları adına kararları etkilemesi ve halkın hesaba katılmaması bir olasılık olarak yeni bir sorun alanına işaret etmektedir.

Geleneksel kamu yönetiminde demokratik değerlerle bürokratik değerlerin uzlaştırılması bir sorun alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Yeni yönetim anlayışında kamu yöneticilerinin karar verme sürecini politikacıyla paylaşan kişiler değil kamu kurumlarının teknik yöneticileri olmaları savunulmaktadır. Bu bağlamda siyaset ve yönetim dengesinin yeniden kurulması, küresel nitelik kazanmış bir değişim ilkesidir.

Demokrasi bireyin haklarına ve bu hakları geliştirmenin gerekliliğine inanır. Eşitliğin sağlanmasını, farklı niteliklerde olan insanların birbirlerine haksız üstünlük sağlamalarını kabul etmez. Vatandaşın yönetime katılması sağlanmaya çalışılır. Bürokrasi ise bireyin karşısına hiyerarşik değerleri koyar. Vatandaşların yönetime katılmasının karşısında katı hiyerarşik yapının zorunlu ve etkileme olanağı bulunmayan kararlarını çıkarır. Bürokrasi üzerindeki siyasi denetimin artırılması eğilimleri, siyasetle yönetim arasında yeni bir dengenin kurulmasını zorunlu kılmaktadır (Tutum, 1994: 30). Siyaset ve yönetim alanlarının arasında yeni bir denge kurulması ile katı bürokratik yapılanmanın siyaset düzeyinde demokratik ortamda ve şekilde ortaya çıkmış kararları değerlendiren ve uygulamayı kendi kanaatlerine göre belirleyen değil siyaset alanında ortaya çıkmış demokratik kararların hayata geçirilmesini sağlayan yeni bir yapılanmaya gidilmelidir.

Siyaset alanında ortaya çıkmış kararların kamu yönetiminde uygulanmasının sağlanması, halkın kendi kendini seçtiği temsilcileri eliyle yönetmesi fikrinin bir uzantısı olarak ortaya çıkmaktadır. Eğer bürokrasi, günümüzde olduğu gibi demokrasiye uygun şekilde seçilmiş karar organlarının kararlarını değerlendirme, kısmen uygulama ya da uygulamama gibi yetkilere sahip olursa demokrasinin zorunlu koşulu olan seçilmiş temsilcilerin devleti yönetmesi değil bürokrasinin yönetmesi veya seçilmişlerin bürokrasi ile yönetimi paylaşması söz konusu olacaktır. Bu ise demokrasi düşüncesiyle taban tabana zıt bir durumdur. Burada yapılması gereken bürokrasinin olması gereken yere, yani seçilmişlerden oluşan siyaset alanının vermiş olduğu kararlara teknik destek sağlayan ve kararların uygulanmasına yardımcı olan konuma gelmesi gereklidir.

292

Kamu yönetiminde değişim sürecinde işletme yönetimi alanındaki tekniklerin uygulanması (Aykaç ve Metin, 2012: 468) konusuna vurgu yapıldığı görülmektedir. Kamu yönetiminde yaşanan sorunlar değerlendirildiğinde gerçekten de işletme yönetimi alanında bu sorunların pek yaşanmadığı ya da kolaylıkla çözülebildiği görülmektedir. Bu durum işletme yönetim anlayışında uygulanan tekniklerin başarısını göstermektedir. İşletme yönetimi alanında kullanılan tekniklerin kamu yönetimi alanında da uygulanması bazı çözüm bulunması gereken soruların sorulmasını gerekli kılmaktadır. Bu sorular şunlar olabilir:

- İşletme yönetiminde kullanılan bu teknikler kamu yönetiminde uygulanabilir mi?
- İşletme yönetiminde kullanılan bu tekniklerin kamu yönetiminde uygulanması, kamu yönetimindeki sorunları çözebilir mi?
- İşletme yönetiminde kullanılan bu tekniklerin kamu yönetiminde uygulanması, kamu yönetiminde aynı başarılı yönetimi sağlar mı?

İşletme yönetimi tekniklerinin kamu yönetiminde uygulanması, kamu yönetimi ile işletme yönetiminin yapısı ve işleyişi arasındaki farklılıklar nedeniyle bazı zorluklar taşımaktadır. İşletmelerde işe/verime/performansa/başarıya göre ücret ödemesinin kolaylıkla yapılabilmesi, performans düşüklüğünün işten çıkarma gerekçesi olabilmesi, performansın kamuya göre çok daha kolay ölçülebilir nitelikte olması, faaliyet alanının da yasal düzenlemelerin geniş bir serbestlik tanınması, değişime uyumunun kolay gerçekleşmesi gibi pek çok etken işletme yönetiminde uygulanan tekniklerin başarısını kolaylaştıran etkiler gösterir. Buna karşılık kamu yönetiminde kamu görevlilerin mesleki güvencelere sahip olması, performans konusunda ölçütleri belirlemenin ve başarıyla uygulamanın zorluğu, kamu örgütlerinin faaliyet alanlarının yasalarla ayrıntılı şekilde düzenlenmiş olması, bu nedenle işletme yönetim tekniklerinin başarıya ulaşmasında etkili bir faktör olan serbest hareket etme olanağının yetersiz olması gibi çoğaltılabilecek pek çok etkenin kamu yönetiminde işletme yönetimi tekniklerinin uygulanmasında bazı zorluklara neden olduğu görülmektedir. Örnek olarak, Türkiye’de kamuda performans sistemi konusunda Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan uygulamada bu zorlukların yaşandığı görülmüştür. Sağlık Bakanlığı’nın kamu hastanelerinde uyguladığı performans sistemi konusunda Prof.Dr. Dilaver Tengilimoğlu tarafından yapılan bilimsel araştırmada; yapılan tetkik, ameliyat, sezeryan, bakılan hasta sayısında ve hastanede yatış süresinde performans sistemi uygulama öncesine göre önemli bir artış olduğu görülmüştür (hurarsiv.hurriyet.com.tr, 2012).

İşletme yönetimi alanındaki tekniklerin uygulanmasında özellikle kamu yönetimi ile işletme yönetiminin yapı ve işleyişinin farklılıkları nedeniyle yaşanan zorluklar, kamu yönetiminin değişen dünyaya uyumunun sağlanmasında

önemli bir sorun alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu konuda uygulamada yaşanan sorunların çözümüne yönelik bilimsel araştırma desteklerinin yetersizliği ve bilimsel araştırmaların azlığı, kamu yönetiminin değişimi sürecinin başarısını olumsuz etkileyen bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kamu yönetiminde değişim, geleneksel kamu yönetiminde benimsenen pek çok ilke, kural ve uygulamanın değişmesi anlamına gelmektedir. Geleneksel kamu yönetiminde, işgücünün büyük oranda kamuda istihdam edilmesi, kamunun teşvik sistemi, sübvansiyonları, kamu hizmetlerinin bedelsizliği ya da düşük bedelle sunulması gibi kamuya dayalı bir iktisadi yaşamın yerini piyasa kurallarına göre işleyen bir iktisadi yaşam alması önerilmektedir. Bu durum devlete dayalı iktisadi yaşamın kolaylıklarına alışmış toplumda önemli bir tepkiye neden olmaktadır. Kamu yönetimindeki değişim, kamuda sağlık, eğitim, adalet, sosyal hizmet ve araştırma gibi sektörlerde çalışan nitelikli kamu personeli tarafından da tepki ile karşılanmaktadır. Kamu sektöründe çalışan nitelikli personel grupları, özerkliklerine ve geleceklere ilişkin endişeler taşımaktadırlar (Bezels vd., 2012: 1) Bu tepki kamu yönetiminin değişimini engelleyen sorun alanlarından birini oluşturmaktadır.

Kamu yönetiminde devlete dayalı iktisadi yaşamdan devletin düzenleyici ve denetleyici role geçerek piyasaya dayalı iktisadi yaşama geçilmesi de özel sektörü dünyayla rekabet edecek duruma gelmemiş gelişmekte olan ülkeler açısından bir başka sorun alanı oluşturmaktadır. Kamu yönetiminde değişim konusunda gelişmiş ülkelerin daha istekli oldukları, ancak gelişmekte olan ülkelerin özellikle özel sektör açısından aleyhlerine sonuç doğuracağı endişesi nedeniyle değişim süreci yavaş işlettikleri ya da iktisadi yaşamda devletin etkinliğini koruyan bir farklı değişim tarzı benimsedikleri değerlendirilebilir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Geleneksel kamu yönetimi anlayışı günümüzde yetersiz kalmaktadır. Bu yetersizlik, dünyada siyasal, toplumsal, kültürel, iktisadi, teknik, teknolojik alanlarda ortaya çıkan değişimler, küreselleşme gibi önemli değişimlerden kaynaklanmaktadır. Dünyada pek çok alanda ortaya çıkan bu hızlı değişime kamu yönetiminin de uyum sağlaması bir zorunluluk haline gelmiştir. Kamu yönetiminde değişime uyum sağlama çabaları olarak kamu yönetiminin güçlendirilmesi ve etkinleştirilmesi, yerel yönetimlere yetki, görev ve kaynak devredilerek yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, devletin iktisadi hayattan özel sektör lehine çekilmesi, devletin daha etkin ve daha verimli hale getirilmesi gibi yeniden yapılandırma uygulamaları benimsenmiştir. Bu uygulamalar gelişmiş ülkelerde olduğu kadar diğer ülkelerde de benimsenmektedir.

Kamu yönetiminin değişiminde merkezi yönetimin mevcut yapısı çeşitli açılardan yeniden yapılandırılmaya çalışılmaktadır. Yerel ve bölgesel yönetimlere, özel sektöre, sivil toplum kuruluşlarına merkez yönetiminin faaliyette olduğu alanların bırakılması, kamu yönetiminin de kendi içinde hantallaşmış yapısının işletme yönetimi tekniklerinden de yararlanılarak yeniden yapılandırılması sağlanmaya çalışılmaktadır.

Kamu yönetiminin yeniden yapılandırılmasına ilişkin küresel değişim önerilerinin uygulanması, kamu yönetiminde yaşanan mevcut sorunlara önemli ölçüde çözüm oluşturmakla birlikte yeni sorun alanları da ortaya çıkarma potansiyeli taşımaktadır. Bu sorunlar sadece kamu yönetimi alanıyla sınırlı değildir. Bu nedenle, kamu yönetiminde değişim ilkelerinin uygulamaya geçirilmesinde yeni sorun alanları çıkarma olasılıklarının dikkate alınarak ve bu sorunlar ortaya çıkarılmadan veya ortaya çıkmışsa çözümlenip yeniden düzenleme yapılarak yönetsel değişim süreci yürütülmelidir. Değişen dünyada başarılı bir kamu yönetiminin oluşturulması için ülkelerin dünyadaki bugünün değişimlerine uygun bir konuma erişmeleri gereklidir ama yeterli değildir. Bu nedenle, gelecekte ortaya çıkabilecek değişimlerin de öngörülerek, olası değişimlere hazırlıklı bir kamu yönetiminin oluşturulması, uluslararası rekabetin yoğun olduğu günümüzde ülkelerin başarısını yükseltecek önemli bir etken olarak değerlendirilmektedir.

Kamu yönetiminde değişim süreci kısa zamanda tamamlanıp sona erecek bir süreç gibi görünmemektedir. Çünkü dünyadaki değişim süreci tamamlanmış değildir. Değişim süreci süreklilik kazanacak bir niteliğe bürünmektedir. Bu nedenle sürekli değişim ve gelişmeye açık bir siyasal irade, yönetsel kültür ve toplumsal irade oluşturulması önem kazanmaktadır.

Türkiye’de kamu yönetiminde değişim süreci 2004 yılından itibaren kapsamlı bir şekilde başlamıştır. Yerel yönetim yasalarının -Köy Kanunu hariç- tamamen yenilenmesi ve sonrasında bu kanunlarda yapılan önemli değişiklikler,

Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, bakanlıkların yeniden yapılandırılması, Kamu Mali Yönetimi Kontrol Kanunu çıkarılması, kamu denetçiliğinin kabul edilmesi, sosyal güvenlik sisteminin tek çatı altında toplanarak yeniden yapılandırılması, Sayıştay Kanununun yenilenmesi, yönetimde aktif şeffaflığa yönelik düzenlemeler, temel hukuk alanlarındaki kanunlarda yapılan bütünsel değişiklikler gibi çeşitli konularda yapılan düzenlemeler büyük bir dönüşüm sürecine girildiğini göstermektedir.

KAYNAKÇA

- AĞBAL, N. (2000). “Public Administration Theory and International Trends”, **Türk İdare Dergisi**, S.428.
- ARICI, S. ve KUL, M. (2001). “Toplam Kalite Yönetiminin Kamu Yönetiminde Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlar”, **Polis Dergisi**, S.26.
- AYKAÇ, B. (2001). “Kamu Yönetiminde Kriz ve Kriz Yönetimi”, **G.Ü. İ.İ.B.F. Dergisi**, C.3, S.2.
- AYKAÇ, B. (1999). “Türkiye’de Kamu Yönetiminin Küçültülmesi, Yerel Yönetimler ve Yerel Demokrasinin Amaçları”, **G.Ü. İ.İ.B.F. Dergisi**, C.1, S.1.
- AYKAÇ, B. (2002). “21. Yüzyılda Kamu Yönetiminde Yeni Eğilimler” **G.Ü. İ.İ.B.F. Dergisi Özel Sayı**.
- AYKAÇ, B. ve METİN H. (2012). “The Future of Public Organizations”, **Procedia – Social and Behavioral Sciences**, Vol.62.
- 294 BALCI, A. (2005). “Türkiye-AB İlişkileri Perspektifinden Kamu Yönetimi Sisteminin Yeniden Yapılandırılması”, C.38, S.4.
- BEZES, P. vd. (2012). “New Public Management and Professionals in the Public Sector: What New Patterns Beyond Opposition?” **Sociologie du Travail**, Vol.54.
- BİLGİN, M. L. (2002). “Kamu Yönetiminde Yeni Gelişmeler ve Mülki İdare Sisteminin Geleceği İçin Toplam Kalite Yönetim Modeli”, **Türk İdare Dergisi**, S.435.
- DEMİRBAŞ, M. ve TÜRKOĞLU, M. (2002). “Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Özelleştirilmesi”, **S.D.Ü. İ.İ.B.F. Dergisi**, C.7, S.1.
- ERYILMAZ, B. (2003). **Kamu Yönetimi**, İstanbul: Erkam.
- GÜLER, B.A. (2003). “Devlette Reform”, 3 Mart 2003 Mimarlar Odası Sunuşu, <http://www.mimarlarodasiankara.org/dosya/birgulaymanguler.pdf>, (17.06.2012).
- HASANOĞLU, M. (2002). “Küreselleşmenin Devlet Yönetimine Etkileri”, **Türk İdare Dergisi**, S.434.
- Hürriyet Gazetesi. (2012). Sağlığımız da Bütçemiz de Tehdit Altında, hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=19980209&tarih=2012-02-23, (21.05.2012).
- KAVRUK, H. (1992). “Kamu Yönetiminde Yönetimi Geliştirmenin Başlıca Yolları”, **G.Ü. İ.İ.B.F. Dergisi**, C.8, S.1.
- MENGİ, A. (1997). “Kamu Yönetimindeki Gelişmeler, Yerel Yönetimler ve Türkiye”, **A.Ü. S.B.F. Dergisi**, C.52, S.1.
- ÖKMEN, M. (2009). “Avrupa Birliği’ne Üyelik Sürecinde Türk Kamu Yönetimi”, **Yönetim ve Ekonomi Dergisi**, C.16, S.1.
- ÖZAY, İ. (2002). **Günışığında Yönetim**, İstanbul: Alfa.

- ÖZER, M.A. (2008). “Küreselleşme Kıskaçında Yönetim”, **Çimento İşveren**, Temmuz-Ağustos.
- ÖİK RAPORU. (2000). **Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Kamu Yönetiminin İyileştirilmesi ve Yeniden Yapılandırılması Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, Ankara: DPT.
- ÖZTÜRK, N. K. ve COŞKUN, B. (2000). “Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma ve Kamu Hizmetlerinde Kalite: Etiksel Bir Bakış”, **Türk İdare Dergisi**, S.426.
- PARLAK, B. ve SOBACI, Z. (2005). **Kuram ve Uygulamalarda Kamu Yönetimi: Ulusal ve Global Perspektifler**, Bursa: Alfa Aktüel.
- ŞAYLAN, G. (2000). “Kamu Yönetimi Disiplininde Bunalım ve Yeni Açılımlar Üzerine Düşünceler”, **Amme İdaresi Dergisi**, C.33, S.2.
- TOPRAK, Z. (1995). “Küreselleşmede Yönetimin Etkisi”, **Türk İdare Dergisi**, S.409.
- TOPRAK, Z. (2000). “Yönetim Stratejilerindeki Gelişmeler”, **Türk İdare Dergisi**, S.426.
- TUTUM, C. (1994). **Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma**, Ankara: TESAV.
- YAŞAMIŞ, F. D. (1997). “Kamu Yönetimi Kuramında ve Uygulamasında Yeni Gelişmeler: Administrationdan Managementa”, **Türk İdare Dergisi**, S.417.